

Commissie Zorgvuldig Bestuur

CZB/KL/KSO/2012/315

BETREFT: kosteloosheid en kostenbeperking; aanrekening kosten; participatie.

1. PROCEDURE

1.1. Ontvangst: 3 september 2012

1.2. Verzoeker

[X], ouder van een leerling.

1.3. Betrokken school

- Schoolbestuur [A].

- School: [B].

1.4. CZB

Bij brief van 30 augustus 2012, aangetekend verstuurd op 31 augustus, dient verzoeker een klacht in bij de Commissie. Bij e-mail van 4 september 2012 wordt de ontvangst van zijn klacht gemeld.

Bij aangetekende brief van 12 september 2012 wordt het schoolbestuur in kennis gesteld van de klacht, van de datum van de zitting, van de mogelijkheid om een verweerschrift in te dienen en de zitting bij te wonen en worden de documenten die op de klacht betrekking hebben (bv. schoolreglement, bijdrageregeling, beslissingen schoolraad i.v.m. de bijdrageregeling ...) opgevraagd. Op dezelfde dag wordt aan de directeur van de school een afschrift van die brief (+ bijlagen) bezorgd. Bij e-mail van 14 september 2012 meldt de directeur de ontvangst van de klacht.

Bij e-mail van 20 september 2012 zendt de directeur documenten i.v.m. de schoolbijdrage en het schoolreglement en meldt hij dat hij deze zaak op de zitting mondeling zal toelichten.

Bij e-mail van 9 oktober 2012 nodigt het secretariaat de verzoeker voor de zitting van de Commissie uit en wordt hij van het antwoord van de school in kennis gesteld.

2. INHOUD van de KLACHT

Verzoeker stelt een klacht te willen indienen tegen het schoolbestuur omdat het advies van de Commissie in dossier CZB/V/KSO/2011/302 wat betreft de noodzaak van een afrekening op het einde van schooljaar 2011-2012 als wat betreft de in acht te nemen richtlijnen voor de opmaak van de schoolbijdrage bij de opmaak van de bijdrageregeling voor het schooljaar 2012-2013, niet werd gevolgd.

Verzoeker deelt zijn klacht op in twee delen, met name voor schooljaar 2011-2012, waarvoor de vorige directeur die sinds 1 januari 2012 op TBS is, verantwoordelijk is en voor schooljaar 2012-2013 waarvoor de huidige directeur, in functie sinds 1 januari 2012, verantwoordelijk is.

2.1. Schooljaar 2011-2012

2.1.1. Verzoeker stelt dat hij na het verstrekken van het advies in dossier CZB/V/KSO/2011/302 van de school niets mocht vernemen en dus ook geen weet had van het feit of de school het advies geheel, gedeeltelijk of niet ter harte nam. Hij nam daarom eind juni zelf contact op met de directeur met onder meer de vraag om een eindafrekening. Uit zijn antwoord blijkt dat hij zich distantieert van de bestuursdaden van zijn voorganger. Verzoeker stelt dat de huidige directeur en algemeen directeur inderdaad niet ten persoonlijke titel verantwoordelijk kunnen gesteld worden voor de opmaak van de schoolbijdrage maar wel voor de afrekening ervan en dat, los van de verantwoordelijkheid, toch inzage en uitleg kan gegeven worden over gemaakte kosten, de wijze van de raming van de kosten waarop het forfaitair bedrag is gesteund en de wijze waarop de schoolbijdrage door de schoolraad en de raad van bestuur is goedgekeurd.

2.1.2. Verzoeker lijst de bepalingen op waartegen de school in de fout ging.

- Voor verplichte uitgaven (exclusief noodzakelijke aankopen en verplichte extra-muros-activiteiten) wordt een forfaitair bedrag (voor 1^e en 2^e leerjaar €100, voor volgende leerjaren €140) aangerekend. Dit bedrag is niet berekend op basis van schoolkosten van een individuele leerling en wordt niet gevolgd door een afrekening van de werkelijk gemaakte kosten door een leerling.
- de samenstelling van het forfaitair bedrag omvat ook algemene werkingskosten of niet pedagogische kosten (bv. schoolbus, energiekosten);
- de ouders en de leerlingen krijgen bij het begin van het schooljaar geen totaalbeeld voor de schooluitgaven voor dat jaar. Verzoeker verwijst hiervoor naar de brief voor de ouders van begin september 2011. Tijdens het schooljaar komen er, naast het forfaitair bedrag voor de “verplichte uitgaven” (meegedeeld bij de start van het schooljaar en te betalen vóór 8 oktober), nog vervolgrekeningen voor de “noodzakelijke aankopen” (ontvangen in de loop van september en te betalen vóór 1 december). Daarnaast zijn er nog de uitgaven voor de verplichte extra-muros-activiteiten (didactische uitstappen en GWP's) die (pas) enkele weken op voorhand aangekondigd worden en waarvoor dan gevraagd wordt te betalen. Voor sommige activiteiten (bezoek aan de fitness tijdens de turnles, didactische maaltijden) wordt bovendien gevraagd om cash te betalen;
- verzoeker stelt zich de vraag hoe de Schoolraad en de Raad van Bestuur de schoolbijdrage in zijn geheel kunnen goedkeuren als in het begin van het schooljaar slechts een onderdeel, met name een algemene forfaitaire bijdrage, gekend is;
- er wordt geen transparantie geschonken in de kostenstructuur van de schoolbijdrage, ook niet na het advies van de Commissie. Zo kunnen geen eenheidsprijzen en geen berekeningswijzen gegeven worden (bv. de prijs per fotokopie, de huur van handboeken ...). Verzoeker vermoedt dat ook de Schoolraad en de Raad van Bestuur ten tijde van het advies en/of de goedkeuring van de schoolbijdrage over de werkelijke aanrekening van kosten en het bestaan van vervolgrekeningen niet geïnformeerd zijn. Uit een antwoord dat hij van de huidige directeur ontving leidt verzoeker af dat de Schoolraad ook niet in kennis werd gesteld van zijn eerder schrijven noch van het advies van de Commissie.

- Verzoeker betwijfelt of de Schoolraad nog reglementair samengesteld is. Eén van de leden zou schriftelijk ontslag hebben gegeven, er zou geen gevolg gegeven zijn aan het verzoek om te vergaderen op uren die voor bepaalde leden te combineren zijn met de werksituatie, één van de vertegenwoordigers van de ouders is tevens TAC op de school en heeft aldus geen stemrecht. Verzoeker vraagt zich af in welke mate de besluitvorming in de Schoolraad nog reglementair is en het quorum voor de goedkeuring van de schoolbijdrage wordt bereikt.

Verzoeker stelt nog dat voor de dochter in 5 Moderne Talen-Wiskunde een forfaitair bedrag van €140 gevraagd werd. Wanneer hij rekening houdt met de forfaitaire eenheidsprijzen opgenomen in de schoolbijdrage 2012-2013 komt hij voor de schoolbijdrage 2011-2012 uit op een bedrag van €128.

2.2. Schooljaar 2012-2013

2.2.1. Verzoeker stelt dat hij na het advies geen afrekening noch enig schrijven of reactie kreeg. Hij stelt vast dat de school in haar nieuw schoolreglement en in de inlichtingen op de website met betrekking tot de schoolbijdrage ingaat tegen de richtlijnen die de Commissie in dat advies heeft meegegeven. Meer bepaald:

- werden niet didactische kosten, zoals algemene energiekosten en het vervoer van de schoolbus in de schoolbijdrage opgenomen¹;
- werd een forfaitaire bijdrage en geen berekening op basis van goederen en diensten die de leerling effectief heeft ontvangen opgenomen;
- is er geen voorafspiegeling van een afrekening achteraf;
- is er geen kennisgeving van de procedure bij betalingsmoeilijkheden.

Verzoeker haalt nog de repliek van de directeur in het kader van de procedure voorafgaand aan het advies CZB/V/KSO/2011/302 van de Commissie aan waarin deze stelt dat hij vanuit dit dossier bij het opstellen van de nieuwe schoolbijdragen voor 2012-2013 zorgvuldig te werk zal gaan en rekening zal houden met:

- duidelijke specificaties voor de schoolbijdragen;
- een grondige analyse voor de reële schoolkosten;
- een eenvoudige en eerlijke communicatie naar de ouders;
- een duidelijke opsplitsing van leermiddelen, didactische uitstappen en geïntegreerde werkperiodes.

Desondanks stelt de directeur in zijn antwoord van 5 juli 2012 aan verzoeker dat de toekomstige schoolbijdrage van 100 € gebaseerd is op een aantal vaste kosten die voor elke leerling gelden, dat niemand met een apothekerschaal dit bedrag exact kan bepalen waardoor hij de te hoge schoolbijdrage van 140 € voor bepaalde klassen van de 2^e en 3^e graad ASO/TSO/BSO liet zakken omdat dit net niet te verantwoorden was.

Ofschoon het forfaitair aanrekenen van kosten ingaat tegen de regel dat het aanrekenen van kosten geïndividualiseerd moet zijn naar leerlingen, heeft verzoeker, op grond van het detail dat de directie in het schrijven van 5 juli 2012 heeft gegeven, getracht na te gaan of de opgegeven cijfers de realiteit benaderen.

Volgens de directeur liggen de zware kosten in:

¹ Verzoeker verduidelijkt nog dat het schrappen van het vervoer met de schoolbus en de algemene energiekosten geen verschil voor het forfait uitmaken nu de forfaitaire schoolbijdrage €100 bedraagt terwijl de werkelijk gemaakte kosten per leerling, ook zonder genoemde kosten, volgens het detail van de directie €122 tot €129 bedragen.

- huur handboeken (18 €) : vooral in ASO en TSO, minder in BSO;
- kopieën (68 €): vooral in BSO, ook in ASO en TSO.

Deze kosten bedragen samen 86 € of 70% van de €122. Volgens de directeur zou BSO eigenlijk meer kopieën (hoger dan €68) dan ASO en TSO, en ASO en TSO meer handboeken (hoger dan €18) gebruiken zodat er tussen die richtingen een onderlinge transfer is die elkaar opheffen.

Verzoeker heeft gepoogd een raming te maken van het aantal fotokopieën die zijn dochter in 5 Moderne Talen-Wiskunde heeft gekregen. Hij komt uit op een totaal van 915 kopieën recto en 651 kopieën recto-verso, in totaal minstens 2.200 kopieën indien de kopieën recto-verso dubbel gerekend worden zoals ook gebruikelijk is in een kopiecentrum.

Als eenheidsprijs hanteert hij €0,04 per kopie² wat voor de forfaitaire raming van €68 overeenstemt met 1.700 kopieën en waarvan de directeur stelt dat deze voor BSO hoger liggen dan voor ASO en TSO.

Verzoeker trekt hieruit dan volgend besluit:

- de prijs die de school voor de kopieën voor zijn dochter aanreket zou met €20 onderschat zijn;
- verzoeker vermoedt dat het aantal kopieën in de loop der jaren van het ASO stijgt zodat het forfait van €100 euro over de verschillende jaren dan vooral in het voordeel van de laatste jaren is;
- verzoeker betwijfelt dat de BSO-richtingen het gemiddelde van 1.700 kopieën zouden halen. Daarnaast hebben die richtingen nauwelijks handboeken. Dit betekent volgens verzoeker dat het werken met forfaits voor kopieën en handboeken in het nadeel is van de BSO-richtingen en twee maal in het voordeel van de ASO-richtingen werkt.

Verzoeker merkt ook op dat hij voor wat betreft de huur van handboeken geen enkel zicht heeft op de berekeningswijze van de huur en de periode van afschrijven, enz.

Verzoeker stelt nog zich te ergeren aan het gebrek aan transparantie, de onprofessionele (non-)communicatie ten aanzien van ouders en overlegstructuren zoals de Schoolraad en aan stellingnamen of uitspraken m.b.t. de ouderbijdragen die niet conform de onderwijsreglementering zijn.

2.2.2. Verzoeker stelt dat ouders bij het begin van het schooljaar nog geen raming hebben van de andere kosten zoals de verplichte leermiddelen en de didactische uitstappen en dat de raming van die kosten per klas en per richting niet in het schoolreglement of op de website te vinden zijn. Hij citeert de passage uit het schoolreglement (zie blz. 32) m.b.t. de schoolbijdrage waar het volgende wordt gesteld: “Kosten voor extra leermiddelen zoals werkschriften of werkboeken, persoonlijk kopieerwerk, maaltijden, waarborg sleutel kastje, didactische uitstappen en geïntegreerde werkperiodes zijn niet opgenomen in deze schoolbijdrage.” Het is verzoeker dan ook niet duidelijk in welke mate de Raad van Bestuur en de Schoolraad over deze onderdelen dan hun advies of goedkeuring hebben kunnen geven.

2.2.3. Verzoeker besluit zijn klacht met vragen/opmerkingen aan de Commissie:

- Verzoeker wijst op de gebrekkige informatie die hij van de school in antwoord op zijn

² Prijs gehanteerd in een kopiecenter van de streek en in een nabijgelegen school.

vragen krijgt. Hij vraagt de Commissie in het kader van openbaarheid van bestuur hem een afschrift en/of inzage te bezorgen in een aantal beleidsstukken van de school.

- Verzoeker vraagt de Commissie een beslissing te formuleren m.b.t. de afrekening van de schoolbijdrage 2011-2012.

- Verzoeker vraagt de Commissie over de twee dossiers die door de school werden opgemaakt voor de raming van de schoolbijdrage 2011-2012 en voor de raming van de schoolbijdrage 2012-2013 op basis waarvan het positief advies van de schoolraad werd geformuleerd en de goedkeuring door de Raad van Bestuur werd gegeven, opmerkingen en/of advies te geven.

- Verzoeker heeft opmerkingen bij de werking en samenstelling van de schoolraad. De schoolraad zou niet meer geldig samengesteld zijn omdat één lid per brief ontslag nam. Een ander lid komt niet naar de schoolraad omdat die zetelt op uren waarop hij niet aanwezig kan zijn. Ook maakt een personeelslid-TA/TAC deel uit van de schoolraad als ouder waardoor zijn stemrecht vervalt. De schoolraad heeft geen huishoudelijk reglement. Buiten de vermelding in het schoolreglement van het bestaan en de namen van de leden, worden de ouders op geen enkele wijze (noch per brief, via website of smartschool) geïnformeerd over de werking van de Schoolraad, daar waar de opzet van een schoolraad is de ouders te informeren en te vertegenwoordigen.

- Verzoeker wil weten of de directie de schoolraad in kennis gesteld heeft en/of zijn advies heeft gevraagd over de kosten voor uitgaven die begin september aan de ouders nog niet kenbaar gemaakt werden (bv. €5 extra voor schriftelijke communicatie, kosten voor extra-murale uitstappen, voor schoolmateriaal of uitgaven die pas later gecommuniceerd worden).

- Verzoeker vraagt de Commissie de school te willen adviseren om een volwaardige ouderraad op te richten, wat het overleg en de inspraak van ouders enkel kan bevorderen. De bestaande Vriendenkring heeft nauwelijks een vertegenwoordiging van ouders.

- Verzoeker vraagt de Commissie de school te willen bevragen over het statuut van klokkenluider voor leerkrachten en/of administratief personeel, wanneer zij geconfronteerd worden met zaken die niet conform de onderwijsreglementering verlopen.

- Verzoeker vraagt de Commissie om juridische duidelijkheid te willen scheppen met betrekking tot het cash innen van geld door leerkrachten. Onder welke voorwaarden kan dat (bv. moet er een schrijven zijn of kan dit ook mondeling (bv. turnleerkracht die vraagt om in de volgende les geld mee te brengen om naar de fitness te gaan), kunnen leerkrachten weigeren door te stellen dat zij pedagogische opdrachten en geen financiële verantwoordelijkheid (willen geen incassobureau voor verplichte schoolkosten zijn) hebben of omdat zij weten dat het innen van bepaalde kosten niet conform de onderwijsregelgeving is.

- Verzoeker bevrage de Commissie over de mogelijkheid van een 'class action' in de advies- en klachtenprocedure van de Commissie. Op grond van de bevragingen van de schooldirectie komt hij tot de vaststelling dat vooral ouders van kinderen in de beroepsrichting financieel benadeeld worden waarvoor hijzelf geen persoonlijk belang kan invoeren. Hij vraagt of zijn klacht tot andere ouders kan uitgebreid worden dan wel of hij andere ouders moet oproepen om zelf klacht neer te leggen.

Bij mailbericht van 18 oktober 2012 vraagt verzoeker zijn klacht nog met volgend punten te mogen aanvullen.

- Volgens het jaarverslag 2008-2009 mogen kosten voor sportinfrastructuur niet aangerekend worden. Verzoeker haalt een aantal uitspraken van de Commissie aan. In het forfait dat de school vraagt zit er een niet nader bepaald bedrag in de bijdrageregeling voor het gebruik van sportinfrastructuur van derden, nl. 'het Sportkot' en 'de Recrean'.

- Volgens de brief van 14 september 2012 van de school vraagt de school dit jaar aan de ouders om de forfaitaire bijdrage bij voorkeur cash te betalen. Het geld of bij overschrijving, het bewijs van overschrijving wordt op 1 oktober meegegeven in een gesloten omslag. Wie betalingsmoeilijkheden heeft kan de helft van het bedrag vóór 31 december betalen. De klastitularis meldt een bewijs van betaling in de agenda.

Verzoeker uit volgende bedenkingen bij het cash innen van het forfait:

- wat als er te weinig geld in de gesloten omslag zit?

- voor het aanduiden van het bewijs van betaling wordt in de schoolagenda een gele sticker gekleefd waarop de leerkracht kan aanduiden of volledig of gedeeltelijk, al dan niet via overschrijving, betaald werd. Gezien gedeeltelijke betaling kan bij betalingsmoeilijkheden, vindt verzoeker het bijzonder stigmatiserend dat een leerkracht, opvoeder of medeleerling met één blik in de schoolagenda kunnen zien of ouders geheel, gedeeltelijk of niet betaald hebben.

3. VERWEER

Verwerende partij heeft geen verweerschrift ingediend doch aangekondigd deze zaak op de zitting van de Commissie mondeling toe te lichten. Zij heeft er zich toe beperkt het schoolreglement, de brief aan de ouders van 14 september 2012 met betrekking tot de bijdrageregeling 2012-2013 (met als bijlage een overzicht van de extra leermiddelen vanaf de 2^e graad met vermelding van het leerjaar) en verder een brief van 20 augustus 2012 aan ouders met leerlingen in de 1^e graad met op de keerzijde een lijst met de benodigde werkschriften voor de 1^e graad en per richting, neer te leggen.

De brief van 14 september 2012 bevat meer informatie over enerzijds de vaste schoolbijdrage en anderzijds over de variabele kosten per studiejaar.

De informatie voor de vaste schoolbijdrage stemt overeen met de informatie die in het schoolreglement is opgenomen. Bijkomend bevat de brief nog de modaliteiten rond de betaling van die bijdrage.

De opsomming van de variabele kosten werd in het schoolreglement opgenomen en wordt in die brief herhaald. Bijkomend wordt in die brief voor de kostprijs van de werkschriften verwezen naar de brief die op 20 augustus 2012 naar de ouders met leerlingen in de 1^e graad werd gestuurd (met een lijst van de werkschriften en een detail van de kosten per klas) en wordt voor de resterende werkschriften en leerwerkboeken in de (andere) studie jaren een overzicht van de leermiddelen met vermelding van de kostprijs gevoegd.

In de brief van 14 september wordt verder aangekondigd dat volgende kosten nog in rekening kunnen gebracht worden: kosten voor rekenmachine, memory stick, culturele of sportactiviteiten, persoonlijk kopieerwerk (aan €0,04 per fotokopie), werkpakken of werkkoffers, kookgeld, huur en waarborg kluisje, eendaagse didactische uitstappen, kostprijs voor binnen- of buitenlandse uitstappen. Voor die posten wordt geen raming van de te verwachten kost vermeld. Verder worden ook de prijzen die in het schoolrestaurant gelden (voor broodje, soep, dessert, maaltijden, water) vermeld.

Verwerende partij gaat ter zitting nader in op:

- de schoolbijdrage van €100 die de vaste kosten die voor iedere leerling gelden, dekt. Verweerder geeft toe dat de bijdrageregeling vroeger weinig transparant was en dat de directeur en algemeen directeur, die beide sinds 1 januari hun nieuwe functie hebben opgenomen, al veel inspanningen geleverd hebben.

De directeur stelt dat de vroegere directie dit regelde zonder inspraak van de andere directieleden en dat het moeilijk is om op klasniveau een forfaitair bedrag vast te stellen. Daarom werd, in samenspraak met de schoolraad, beslist om voor alle leerjaren een jaarlijks forfaitair bedrag van €100 te voorzien, te betalen begin oktober. Deze bijdrage omvat het gebruik van Smartschool, software en internet op school, een agenda, een t-shirt voor LO (voor onpare jaren of nieuwe leerlingen), de huur van handboeken, fotokopieën of ander didactisch materiaal dat de leerling krijgt, eventueel extra abonnementen (tijdschrift, krant, ...), praktijkbenodigdheden, Ook het gebruik van - en verplaatsing naar sportinfrastructuur (Recrean, Sportkot, zwembad) zijn in dat bedrag begrepen. De school heeft drie vestigingsplaatsen doch geen enkele heeft degelijke sportinfrastructuur zodat de school verplicht is om naar twee sportcentra te gaan met eigen bus of te voet. Verder worden, in functie van de activiteiten waarvoor de kostprijs moeilijk te bepalen is, occasioneel bijdragen geïnd.

De betaling van het bedrag gebeurt cash in gesloten omslag of per overschrijving (met bewijs in omslag), in één of twee keer. Tot op heden heeft 87% van de ouders al betaald.

- fotokopieën. Afhankelijk van de onderwijsvorm (ASO/BSO/TSO) worden handboeken en/of kopieën gebruikt. In de afdeling 'elektriciteit' liep een proefproject om het aantal kopieën op klasniveau bij te houden maar dit werkte niet omdat de leerkrachten niet uitlogden wanneer zij voor een andere afdeling kopieerden.

- samenstelling schoolraad. De schoolraad waarvan 3 vertegenwoordigers van de ouders/leerlingen en het personeel en 2 gecoöpteerde leden deel uitmaken, werd in 2009 geldig samengesteld. Momenteel loopt de procedure voor de nieuwe verkiezing in 2013 en werd de lijst met kandidaten eind oktober afgesloten. Sinds 2009 diende geen enkel lid zijn ontslag in. Bij de voorzitter van de schoolraad kunnen de verslagen ingezien worden. In de toekomst zullen de verslagen op de website van de school gezet worden.

- oprichten ouderraad. Artikel 45 van het participatiedecreet verplicht de school om een ouderraad op te richten als 10 % van de ouders dit vragen. De school heeft geen weet van dergelijke vraag. Er is wel een oudervereniging en de ouders zijn via verkiezing in de schoolraad vertegenwoordigd.

4. ZITTING COMMISSIE

4.1. Datum en uur:

22 oktober 2012 om 13 uur.

4.2. Kamer

Kamer bevoegd voor het secundair onderwijs, het deeltijds kunstonderwijs, het volwassenenonderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding

4.3. Commissieleden

De Commissie is overeenkomstig artikel V. 22 van het Onderwijsdecreet- XIII-Mozaïek en artikel 1 tot en met artikel 3 van het ministerieel besluit van 28.11.2007 betreffende de samenstelling van de Commissie Zorgvuldig Bestuur als volgt geldig samengesteld:

De heer Raf Verstegen, voorzitter.

Hilde Timmermans, Lieven Cloots, Etienne Becuwe en Jean Dujardin, leden.

4.4. Aanwezige betrokkenen, getuigen, deskundigen, raadslieden

Voor verzoekende partij: [X]

Voor verwerende partij:

- algemeen directeur [A];
- directeur [B];
- voorzitter schoolraad.

4.5. Stemming

De Commissie heeft na beraadslaging en met eenparigheid van stemmen de volgende conclusies opgesteld inzake bevoegdheid, beslissing en sanctie.

5. BESLISSING VAN DE COMMISSIE

5.1. Regelgeving

** Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele rechten van 19 december 1966.*

Artikel 13 bepaalt dat de Lid-Staten zich engageren om het middelbaar onderwijs door middel van alle passende maatregelen en in het bijzonder door de geleidelijke invoering van kosteloos onderwijs, voor ieder beschikbaar en algemeen toegankelijk te maken.

** Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind van 20 november 1989.*

Artikel 28 bepaalt dat de Lid-Staten het recht erkennen van het kind op onderwijs en teneinde dit recht geleidelijk en op basis van gelijke kansen te verwezenlijken, ervoor te zorgen de ontwikkeling van het secundair onderwijs aan te moedigen, voor ieder kind beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken en passende maatregelen te nemen zoals de invoering van gratis onderwijs en het bieden van financiële bijstand indien noodzakelijk.

** Grondwet.*

Artikel 24, § 3, eerste lid: “De toegang tot het onderwijs is kosteloos tot het einde van de leerplicht”.

** Decreet betreffende het onderwijs-XIII-Mozaïek van 13 juli 2001.*

Art. V.25. De Commissie beslist over de gegrondheid van klachten van belanghebbenden inzake :

1° de internationaalrechtelijke en grondwettelijke beginselen inzake de kosteloosheid van het onderwijs, de beginselen vermeld in artikel 27 van het decreet Basisonderwijs van 25 februari 1997, artikel 35 van de codificatie betreffende het secundair onderwijs, en artikel 6, 6°, van het decreet van 1 december 1998 betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding en de bijdrageregeling bedoeld in artikel 27bis en 27ter, § 1, van het decreet Basisonderwijs van 25 februari 1997;

2°

3° de niet-naleving van de bepalingen omtrent de bevoegdheden en de besluitvormingsprocedures bedoeld in artikel 18 tot en met 22 van het decreet van 2 april 2004 betreffende participatie op school en de Vlaamse Onderwijsraad.

Wanneer zij oordeelt dat een klacht gegrond is, kan zij beslissen om :

1° een gedeeltelijke terugbetaling van de werkingsmiddelen van de betrokken school, de betrokken instelling, het betrokken centrum voor leerlingenbegeleiding of de betrokken instelling voor deeltijds kunstonderwijs op te leggen. De terugvordering of inhouding kan echter niet meer bedragen dan 10 procent van deze werkingsmiddelen en kan er niet toe leiden dat het aandeel in de werkingsmiddelen dat bestemd is voor personeelsaangelegenheden in absolute cijfers kleiner wordt dan wanneer de maatregel niet zou getroffen zijn;

2° ...

Deze sanctie wordt slechts uitvoerbaar de dag nadat de termijn om beroep in te stellen bij de Vlaamse regering verstreken is.

Voorafgaandelijk aan het opleggen van een sanctie nodigt de Commissie het betrokken schoolbestuur, de betrokken inrichtende macht of het betrokken bestuur uit om de bestreden rechtshandeling in te trekken of te herzien of in een passende genoegdoening te voorzien.

Art. V.26. De Commissie kan vragen van belanghebbenden behandelen over de aangelegenheden bedoeld in artikel V.25, eerste lid.

** Decreet van 2 april 2004 betreffende participatie op school en de Vlaamse Onderwijsraad.*

Art. 4. De schoolgemeenschap heeft de maatschappelijke opdracht om :

1° de organisatie en de werking van de participatieorganen te bevorderen en te ondersteunen;

2° bij te dragen aan de ontwikkeling van een participatief schoolklimaat.

Art. 5. Participatierechten versterken het draagvlak van de scholen en garanderen de samenwerking van de onderwijsbetrokkenen bij het realiseren van de onderwijs- en opvoedkundige opdrachten van de scholen.

Bij de ontwikkeling van een participatief schoolklimaat wordt te allen tijde rekening gehouden met de draagkracht en de mogelijkheden van de leerlingen.

Art. 15.

De leden van de schoolraad hebben in functie van de uitoefening van de in artikel 18, § 1, laatste lid, 19 en 21 bedoelde aangelegenheden :

1° een algemeen informatierecht;

2° het recht op eigen verzoek of op vraag te worden gehoord.

Art. 17.

De schoolraad heeft ten behoeve van al het personeel, leerlingen en ouders een communicatie- en informatieplicht over de wijze waarop hij zijn bevoegdheden uitoefent.

Art. 21.

De inrichtende macht overlegt met de schoolraad over :

1° het opstellen of wijzigen van volgende regelingen

a) het schoolreglement;

b) de lijst van bijdragen die aan de ouders kunnen worden gevraagd, evenals de regeling inzake de afwijkingen die op deze bijdrageregeling worden toegekend, voorzover deze regelingen niet zijn opgenomen in het schoolreglement;

.... ;

2° elk ontwerp van beslissing inzake

a) de jaarplanning van extra muros-activiteiten en parascolaire activiteiten;

.....

Art. 22.

Dit overleg heeft plaats in een gezamenlijke vergadering van inrichtende macht en schoolraad. Het overleg leidt tot een akkoord of niet-akkoord tussen de inrichtende macht en de

schoolraad.

Een akkoord wordt uitgevoerd door de inrichtende macht.

In geval van niet-akkoord neemt de inrichtende macht een eindbeslissing.

Art. 45.

In elke school kan een ouderraad worden opgericht. De oprichting ervan is verplicht wanneer ten minste tien procent van de ouders erom vraagt, voor zover dit percentage ten minste drie ouders betreft.

Art. 46.

De leden van de ouderraad worden verkozen door en uit de ouders. Iedere ouder kan zich verkiesbaar stellen en kan één stem uitbrengen. De stemming is geheim.

** Codex Secundair Onderwijs*

Art. 35. In het door de Vlaamse Gemeenschap gefinancierd of gesubsidieerd voltijds secundair onderwijs en deeltijds beroepssecundair onderwijs kan geen direct of indirect inschrijvingsgeld worden gevraagd.

Na overleg binnen de participatieraad of de schoolraad bepalen de schoolbesturen de lijst van bijdragen die aan de ouders of aan de meerderjarige leerlingen kunnen worden gevraagd, evenals de afwijkingen die op deze bijdrageregeling worden toegekend. Deze regeling wordt door middel van het school- of centrumreglement aan de ouders of aan de personen die de minderjarige leerling in rechte of in feite onder hun bewaring hebben, dan wel aan de meerderjarige leerling meegedeeld.

Art. 36. De kosten van het onderwijs, verstrekt in scholen en centra of afdelingen voor onderwijs, tot stand gebracht door openbare of private personen, vallen ten laste van de schoolbesturen.

Aan de gefinancierde of gesubsidieerde scholen en die aan de bij de decreet en uitvoeringsbesluiten gestelde voorwaarden voldoen, verleent de Vlaamse Gemeenschap salarissen, salaristoelagen en werkingsbudget.

Art. 37.

Jaarlijks wordt een forfaitair werkingsbudget verleend om de kosten te dekken die verbonden zijn aan de werking en de uitrusting van de school, aan het kosteloos verstrekken van leerboeken en schoolbehoeften aan de leerplichtige leerlingen en aan de uitgaven voor de financiering van de investeringen.

Art. 111.

§ 1. Elk schoolbestuur maakt voor elk van zijn scholen een schoolreglement op waarin de rechten en plichten van elke leerling worden vastgelegd.

...

Art. 112.

§ 1. Het school- of centrumreglement bevat de grote krachtlijnen van de organisatie van de studies, waaronder alleszins :

1° het studieaanbod van de school of het centrum;

2° de lesspreiding tezamen met de vakantie- en verlofregeling;

3° het evaluatiestelsel met inbegrip van de remediëringsmaatregelen;

4° in voorkomend geval :

a) de bijdrageregeling en de afwijkingen hierop;

...

** Omzendbrief SO 78 van 27 november 2001 betreffende zorgvuldig bestuur in het secundair onderwijs.*

** Omzendbrief GD/2004/03 van 13 juli 2004 betreffende de lokale participatieregeling in het basis- en secundair onderwijs.*

5.2. Ontvankelijkheid

In fine van zijn beroep informeert verzoeker naar de mogelijkheid van een 'class action' in de advies- of klachtenprocedure van de Commissie. Hij stelt dat hij na bevraging van de schooldirectie tot de conclusie komt dat vooral ouders van kinderen uit de beroepsrichting financieel benadeeld zijn waarvoor hij geen persoonlijk belang kan inroepen. Hij vraagt of zijn klacht tot andere ouders kan uitgebreid worden dan wel of hij andere ouders moet oproepen om zelf een klacht neer te leggen.

Om ontvankelijk te zijn moet verzoekende partij een belang hebben bij de vraag of de klacht (art. V.25 en V.26 van het decreet van 31.07.2001). Meerdere ouders kunnen samen een vraag of een klacht bij de Commissie aanhangig maken voor zover zij geïdentificeerd kunnen worden. Dit neemt niet weg dat de algemene strekking van een uitspraak bruikbaar kan zijn voor andere gevallen.

5.3. Bevoegdheid

De Commissie is van oordeel dat zij, onder voorbehoud van navolgende precisering, bevoegd is, rekening houdende met de aangehaalde feiten en de geldende regelgeving.

De Commissie kan niet namens de verzoeker bestuursdocumenten opvragen in het kader van de openbaarheid van bestuur. Zij kan op grond van haar eigen bevoegdheden alle documenten opvragen die zij voor het uitoefening van haar opdracht nodig acht. Voor het opvragen van andere documenten moet verzoeker gebruik maken van de geëigende procedure openbaarheid van bestuur.

De Commissie is ook niet bevoegd om zich uit te spreken over de vraag naar het statuut van de klokkenluider.

5.4. Beslissing

5.4.1. Kosteloosheid.

5.4.1.1. Algemeen.

De grondwet waarborgt de kosteloze toegang tot het leerplichtonderwijs. Uit de grondwet en de regelgeving secundair onderwijs volgt dat er in het door de Gemeenschap gefinancierde of gesubsidieerde secundair onderwijs geen direct of indirect inschrijvingsgeld kan worden gevraagd. Dit wordt bevestigd door het Arbitragehof (thans: het Grondwettelijk Hof) in zijn arrest nr. 28/92 van 2 april 1992. De regel van de kosteloze toegang tot het onderwijs impliceert dat de basiskosten voor het verstrekken van onderwijs ten laste vallen van de publieke of private personen die het initiatief nemen om onderwijs aan te bieden. Zij kunnen daarvoor wel door de gemeenschap gefinancierd of gesubsidieerd worden (cf. art. 36 Codex Secundair Onderwijs).

De regel van de kosteloze toegang houdt geen recht op volledige kosteloosheid van het secundair onderwijs in. In genoemd arrest blijkt dat in de huidige stand van de regelgeving op het niveau van het secundair onderwijs de scholen van de ouders en de meerderjarige leerlingen wel een bijdrage kunnen vragen voor didactisch materiaal en voor bepaalde activiteiten en vormen van dienstverlening. Uitgesloten zijn evenwel kosten die behoren tot de basiskosten voor de organisatie van hedendaags onderwijs en een onderdeel vormen van de openbare dienstverlening van elke door de overheid gefinancierde of gesubsidieerde onderwijsinstelling.

Voor goederen en diensten waarvoor een bijdrage kan worden gevraagd mag niet meer worden aangerekend dan de kosten van de geleverde goederen of prestaties. Deze kosten moeten kunnen worden verantwoord, onder meer vanuit de eigenheid van de doelgroepen in het secundair onderwijs. De gevraagde bijdragen moeten het kenmerk behouden van een kostprijs. Dat veronderstelt enerzijds dat het gaat om door de school effectief gemaakte kosten en anderzijds dat het goederen of diensten betreft die de betrokken leerling effectief heeft ontvangen.

5.4.1.2. Toepassing. Kosten ten laste van de school.

In de verantwoording van een forfaitaire bijdrage die gevraagd wordt komen een aantal posten voor die ten laste vallen van de werkingsmiddelen van de school en naar het oordeel van de Commissie niet aan de ouders of leerlingen kunnen worden aangerekend.

Smartschool, gebruik van software en internet op school; communicatie met de ouders

Voor wat Smartschool en het gebruik van internet betreft, verwijst de Commissie naar volgende overwegingen in de beslissing CZB/KL/KSO/2011/288:

“Smartschool is een communicatiesysteem dat zowel school/leerkrachten en ouders/leerlingen tot voordeel strekt. Dit communicatiesysteem behoort wezenlijk tot de organisatie van onderwijs en vormt een onderdeel van de openbare dienstverlening van elke door de overheid gefinancierde of gesubsidieerde onderwijsinstelling. De daarvoor te maken kosten zijn te beschouwen als basisuitgaven waarvoor de instellingen zelf moeten instaan en waarin de overheid tussenkomt door een werkingsbudget toe te kennen. Dezelfde overwegingen gelden voor het gebruik van internet.

De Commissie verwijst naar haar advies in dossier CZB/V/KSO/2010/273 waar zij het volgende overwoog: “Uit de beschrijving van de functies van het leerplatform leidt de commissie af dat het leerplatform voor alle leerlingen zal moeten openstaan en onmogelijk kan worden voorbehouden aan leerlingen die daarvoor kiezen en vrijwillig een bijdrage betalen. In het secundair onderwijs kan de kostprijs van verplicht gestelde leermiddelen wel worden aangerekend aan de leerlingen op voorwaarde dat het om individualiseerbare leermiddelen en kosten gaat. De commissie heeft reeds eerder geadviseerd dat software die voor de algemene werking van de school bedoeld is niet aan individuele leerlingen kan worden aangerekend. Voor bijzondere programma’s bijvoorbeeld in een opleiding informatica zou dit wel kunnen. (CZB/V/KSO/2003/14; CZB/V/KSO/2007/161).”

De Commissie is van oordeel dat de uitgaven voor de noodzakelijke communicatie met de ouders behoren tot de basiskosten van wie onderwijs aanbiedt en die de school zelf hoort te dragen. Een bijkomende vergoeding voor correspondentie met ouders die geen gebruik maken van Smartschool acht de Commissie dan ook onaanvaardbaar, temeer daar achter het niet aansluiten bij Smartschool meer dan eens een sociaal motief kan worden vermoed.

Gebruik van en vervoer naar sportinfrastructuur.

Met betrekking tot het gebruik/de huur van sportinfrastructuur overwoog de Commissie in haar adviezen CZB/V/KSO/2008/227 en CZB/V/KSO/2009/238 het volgende:

“Voor lichamelijke opvoeding zijn eindtermen goedgekeurd zodat het vak sowieso behoort tot de verplichte vakgebieden die elke gewone secundaire school moet organiseren. Ook deze activiteit vraagt een aangepaste accommodatie. Daaruit volgt dat de overheid ook aanvaardt

dat door haar verschafte investeringsmiddelen mede kunnen worden aangewend voor de bouw van een sportzaal, of dat werkingsmiddelen voor de huur ervan worden gebruikt. Sommige scholen hebben een sporthal in eigendom, andere huren die, nog andere moeten al of niet tegen vergoeding, gebruik maken van door andere instanties geëxploiteerde infrastructuur. Maar de voorwaarden waaronder een school over een sporthal kan beschikken kunnen geen invloed hebben op de basisregel dat de school zelf de kosten moet dragen voor het organiseren van verplichte activiteiten. Er kan aan de ouders geen bijdrage worden gevraagd in de lasten van een bouwlening, of voor de huur van het gebouw, maar ook niet voor de toegangsprijs van een door derden geëxploiteerde sporthal (zie ook CZB/V/KSO/2003/12 van 2 juni 2003 en CZB/V/KSO/2004/238 van 6 december 2004).”

De Commissie wijst op het onderscheid tussen het systematisch aanrekenen van kosten voor gebruik van infrastructuur van derden voor de lessen lichamelijke opvoeding en het occasioneel organiseren van een verrijkt aanbod voor deze lessen. De lessen lichamelijke opvoeding zijn onderdeel van het realiseren van de eindtermen. Elke school moet instaan voor de basisuitrusting die vereist is om het decretaal verplichte onderwijsaanbod te realiseren. De Commissie acht het dan ook niet aanvaardbaar dat een school die zelf over geen sportinfrastructuur beschikt systematisch het gebruik van sportvoorzieningen van derden aan de ouders en de leerlingen gaat doorrekenen.

Dit sluit niet uit dat een school het aanbod in deze lessen partieel kan verrijken door een aantal bijzondere lessen waarvoor een nog meer aangepaste infrastructuur vereist is en daarvoor het toegangsgeld mag doorrekenen. De Commissie verwijst naar wat zij daaromtrent eerder stelde in haar advies CZB/V/KSO/2009/238 met betrekking tot zwemlessen in het lager onderwijs: “Zwemmen moet als specifieke sportactiviteit enkel in het lager onderwijs verplicht worden aangeboden en dit gratis gedurende een jaar. De Commissie heeft al eerder aanvaard dat scholen de kosten voor de toegang tot een zwembad met bijhorend bewakingspersoneel aan de ouders kunnen doorrekenen (CZB/V/KSO/2003/11, 2 juni 2003).”

Met betrekking tot het vervoer naar extern georganiseerde activiteiten van lichamelijke opvoeding aanvaardde de Commissie in hetzelfde advies dat de kost voor vervoer als afzonderlijke dienstverlening aan de ouders mag worden aangerekend: “Het vervoer van leerlingen tijdens de schooluren voor lessen lichamelijke opvoeding wordt als een afzonderlijke dienstverlening beschouwd. De overheid stelt ook geen middelen ter beschikking om deze kosten te (helpen) dragen. Voor een afzonderlijke dienstverlening kan het schoolbestuur een bijdrage vragen aan de ouders.

De bijdrage voor het vervoer naar sportactiviteiten moet worden opgenomen in de bijdrageregeling die in de schoolraad wordt overlegd en aan de ouders wordt megedeeld via het schoolreglement. De bijdrage moet in overeenstemming zijn met de effectief gemaakte kosten waarvan de leerling gebruik heeft gemaakt.”

5.4.2. Kostenbeperking in het secundair onderwijs. Kostenraming en ouderinformatie.

5.4.2.1. Algemeen

Het secundair onderwijs mag dan niet verplicht kosteloos zijn, dit belet niet dat “passende maatregelen voor het invoeren van gratis onderwijs” voor dat onderwijsniveau behoren tot de doelstellingen van het Kinderrechtenverdrag (art. 28, § 1, b). Met haar beleid voor kostenbeperking en bevordering van gelijke kansen wil de Vlaamse Gemeenschap genoemde doelstelling van het kinderrechtenverdrag invulling geven. Het komt elke inrichtende macht toe om zich met passende maatregelen in dit gemeenschappelijk beleid in te schrijven.

Een eerste stap in de ontwikkeling van een beleid van kostenbeperking ligt op het niveau van informatie en inspraak. Zo is decretaal voorgeschreven dat de lijst van de voor de ouders te verwachten geldelijke bijdragen voor overleg aan de schoolraad voorgelegd worden. De regelgeving waarborgt daarmee het recht van inspraak bij het beoordelen van de noodzaak of het verantwoorde karakter van bepaalde kosten en het vaststellen van de hoogte daarvan. Van dit overleg kan gebruik worden gemaakt om op school een beleid en een cultuur van kostenbeperking uit te werken en te stimuleren. Het komt de schoolraad toe om aan de achterban van de schoolraad passende informatie te verstrekken over het gevoerde overleg en het daaruit voortkomend beleid.

De bijdrageregeling wordt in het schoolreglement opgenomen. De bijdrageregeling kan uiteraard geen uitgavenposten bevatten die ten laste vallen van de instelling. Verder moet, om aan de betrachtingen van de decreetgever en de noden van de ouders te voldoen, de bijdrageregeling volledig zijn en zo nauwkeurig als bij de aanvang van het schooljaar mogelijk is. Alle redelijkerwijze te verwachten bijdragen moeten worden vermeld. Een goede regeling zal ook transparant zijn opgesteld. Dat veronderstelt onder meer dat een duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen verplichte en facultatieve bijdragen en de activiteiten die daar onder horen.

Voor de ouders is het ook van belang dat ze tijdig geïnformeerd worden over de wijze van betalen en de termijnen voor facturering en afrekening. De Commissie heeft in het verleden herhaaldelijk gesteld dat ook de facturatie transparant hoort te zijn, zonder daarom voor elk onderdeel tot in het laatste detail gepreciseerd te moeten zijn. Ouders die wat dat betreft vragen hebben, moeten op hun verzoek wel een gedetailleerde verantwoording kunnen ontvangen. De school dient zich zo te organiseren dat de ouders daarvoor ook terecht kunnen en correct en zakelijk geïnformeerd worden.

5.4.2.2. Gebrek aan transparantie in de bijdrageregeling en de afrekening.

Een algemeen forfait kan niet. Onderscheid met de modaliteit van betaling in schijven.

De verwerende partij hanteert in de bijdrageregeling voor alle leerlingen een forfaitaire bijdrage van aanvankelijk 140 € die tot 100 € werd teruggebracht omdat het eerste cijfer “te hoog” was. Er worden een aantal posten in opgenomen die voor alle leerlingen ongeacht de leerlingengroep op gelijke wijze gelden, onafhankelijk ook van de vraag of zij daar op gelijke wijze een beroep op doen in het jaar van de aanrekening. Belangrijke andere uitgaven zijn niet opgenomen in de bijdrageregeling of in elk geval op geen enkele manier begroot (o.a. extra leermiddelen zoals werkschriften of werkboeken, persoonlijk kopieerwerk, didactische uitstappen, sportactiviteiten). Een dergelijke bijdrageregeling is totaal niet transparant. Ook aanvullende brieven aan de ouders vangen deze tekorten niet of onvoldoende op.

De Commissie stelt vast dat deze manier van werken niet beantwoordt aan haar advies aan verwerende partij van 13 februari 2012 (CZB/V/KSO/2012/302) noch aan de in het antwoord van de verwerende partij gedane toezeggingen om voor duidelijke specificaties en eenvoudige communicatie te zorgen.

De Commissie heeft eerder in verschillende adviezen en beslissingen gesteld dat de bijdrageregeling alle te verwachten uitgaven moet begroten of minstens ramen, duidelijk onderscheid moet maken tussen verplichte en niet verplichte bijdragen en naar leerlingengroepen gedifferentieerd moet zijn zodat aan de leerlingen enkel prestaties worden

aangerekend die ook effectief voor hun leerlingengroep werden verricht of hen individueel werden verstrekt. (zie de standaardoverwegingen onder 5.4.1.1). Deze voorwaarden sluiten het gebruik van een algemeen forfait voor toch zeer uiteenlopende kosten uit.

Te onderscheiden van een forfaitaire kostenbegroting is de modaliteit van betalen in schijven of voorschotten, afgesloten met een eindafrekening (zie verder).

Aanvullende informatie in briefwisseling

De verwerende partij wijst op het feit dat in brieven aan de ouders aanvullende informatie wordt verstrekt. De Commissie wijst er op dat het gebruik van aanvullende briefwisseling niets afdoet van de decretale verplichting om tijdig een sluitende en transparante bijdrageregeling aan de ouders voor te leggen. En correspondentie half september kan al zeker niet beschouwd worden als een passende mededeling van de te verwachten kosten. Overigens stelt de Commissie vast dat ook de ingeroepen brieven nog altijd geen volledige informatie over te verwachten uitgaven bevatten.

Fotokopieën en huur van handboeken.

Volgens het schoolreglement en de aan de ouders op 14 september 2012 bezorgde brief omvat de vaste schoolbijdrage van €100 onder andere de huur van handboeken en fotokopieën of ander didactisch materiaal dat de leerling krijgt. Er wordt niet vermeld welke kost voor die posten wordt aangerekend zodat er ook geen zicht is op de wijze van de berekening. Ook de gehanteerde eenheidsprijs per fotokopie wordt niet vermeld.

Over de raming en de wijze van aanrekenen van kosten voor fotokopieën heeft de Commissie zich in het verleden al meermaals uitgesproken. Zo stelde de Commissie in dossier CZB/KL/KSO/2009/245b het volgende:

“Handboeken en werkboeken zijn het typevoorbeeld van didactisch materiaal waarvoor in het secundair onderwijs de kostprijs kan worden ten laste gelegd van de ouders en de leerlingen. Handboeken kunnen afkomstig zijn van een externe uitgever. Maar binnen de school kan ook gekozen worden voor het losbladig via fotokopie ter beschikking stellen van het basismateriaal voor een of meer cursussen. Daarnaast wordt waarschijnlijk overal gebruik gemaakt van fotokopieën voor leerstofuitbreiding en/of (extra) oefenstof.

De Commissie stelt vast dat de factuur voor fotokopieën in veel scholen aanzienlijk oploopt en herhaaldelijk aanleiding geeft tot vragen en betwistingen. Vooral met betrekking tot de ‘losse’ fotokopieën kan van elke school worden verwacht dat zij een beleid voert om deze te beperken tot wat inderdaad noodzakelijk en nuttig is. Het komt de Commissie zorgvuldig bestuur niet toe om op dat gebied richtlijnen te geven. Zij vraagt wel aandacht voor twee luiken van het probleem.

Elke school zal zelf oordelen hoe zij de gestelde betrachting van kostenbeperking kan realiseren en de volle medewerking van alle leerkrachten daaraan kan bereiken. Het beleid dat gevoerd wordt om onverantwoord kopiëren te vermijden kan in de schoolraad ter sprake komen.

Verder wijst de Commissie er op dat een factuur voor fotokopie altijd een factuur voor reëel gemaakte kosten moet zijn. Dat houdt vooreerst in dat fotokopie geen bron van aanvullende inkomsten kan zijn. De eenheidsprijs die de school vaststelt moet dan ook op een correcte berekening van de kostprijs steunen. De verantwoording daarvan kan onderdeel zijn van het overleg in de schoolraad over de voor de ouders te verwachten bijdragen.

Dat het om reële kosten voor de leerlingen moet gaan betekent ook dat de school bij de

concrete aanrekening niet kan werken met grove forfaitair vastgestelde bedragen voor grote groepen. De aanrekening moet, zonder in extreem individualiseren te vervallen, gebaseerd zijn op een omschrijving van de leerlingengroepen waarvoor dezelfde bestedingen zijn gedaan. Berekeningen op basis van een gemiddelde voor grotere groepen in de laatste jaren beantwoorden niet aan die vereiste. Dergelijke gemiddelden zijn geschikt als informatie in de bijdrageregeling, maar volstaan niet voor de concrete aanrekening. Daaruit volgt dat bijvoorbeeld in maart geen eindrekening op basis van de raming in de bijdrageregeling kan worden opgemaakt. Een aanrekening van reëel voor een leerlingengroep in dat jaar gemaakte kosten veronderstelt een afrekening aan het einde van de desbetreffende periode.

De ouders hebben, zoals eerder gepreciseerd, op hun vraag recht op een verantwoording van het feitelijk aangerekend bedrag voor fotokopieën. Dit is niet mogelijk zonder een met zorg opgezet systeem van registratie van wat op vraag van wie en voor wie wordt gekopieerd. Met een beroep op moderne informatica moet een dergelijke registratie niet tot een onredelijke administratieve overlast worden. Een zorgvuldig beleid wat dat betreft maakt het niet alleen mogelijk een concrete factuur voor de ouders transparant te verantwoorden. Het is ook naar de leerkrachten en andere medewerkers toe een bijzonder geschikt instrument om ieders medewerking te verkrijgen aan het beleid om tot een verantwoord gebruik van de fotokopie op school te komen.” (zie ook: CZB/V/KSO/2010/269 en CZB/KL/KSO/2011/288)

Toepassing: In het voorliggend dossier is er voor kopiekosten geen opgave van een eenheidsprijs en geen raming van een bij benadering te verwachten aantal of totaal bedrag voor fotokopie. Het is voor de Commissie ook niet duidelijk of over de prijs per kopie en over het beleid rond kopiëren in de participatieorganen overlegd werd. Ter zitting doet de directie nog gelden dat het voor de leerkrachten praktisch niet doenbaar is om het aantal kopieën per klas/vak bij te houden.

Voor de huur van handboeken en ander didactisch materiaal wordt evenmin een prijs vermeld, althans niet aan de Commissie voorgelegd.

De Commissie is van oordeel dat de school op dat vlak tot een grotere transparantie moet komen en per post de kost in de bijdrageregeling moet vermelden. Voor kosten voor fotokopie moet, naast de te verwachten kost, ook de prijs per kopie in de bijdrageregeling vermeld worden. Het aantal gebruikte kopieën moet naar leerlingengroep worden gedifferentieerd. De Commissie kan begrip opbrengen voor de moeilijkheid om op dat punt het gedrag van de leraren zonodig bij te sturen. Dat dit een onhaalbare kaart zou zijn wordt tegengesproken door de ervaring van de Commissie, die op dat punt perfect werkende systemen gebaseerd op eenvoudige technische instrumenten heeft zien tot stand komen.

Modaliteiten van betaling. Voorschot en contante betaling.

In verband met het vragen van een forfaitair bedrag of voorschot, heeft de Commissie in het verleden al gesteld dat het tot de autonomie van de lokale onderwijsgemeenschap behoort om afspraken te maken over modaliteiten bij het innen van de ouderbijdrage. Een mogelijke afspraak is dat bij de aanvang van het schooljaar een redelijk voorschot wordt gevraagd. De Commissie kan er mee akkoord gaan dat op voorhand een beperkt vast bedrag aan de ouders gevraagd wordt. Het bedrag wordt verrekend met de effectieve kosten die de school maakt voor de betrokken leerling. De besteding van het vast bedrag moet wel kunnen opgevolgd worden door de ouders. Op het einde van het schooljaar wordt in voorkomend geval het deel van het voorschot dat niet werd opgebruikt aan de ouders terugbetaald.

De Commissie vraagt dat er over het voorschot op de ouderbijdrage met de ouders duidelijk wordt gecommuniceerd. Het doel en de besteding van het gevraagde bedrag moeten duidelijk

omschreven worden. Het voorschot dient besproken te worden in de schoolraad en duidelijk vermeld te worden in het schoolreglement. Daarbij moet aandacht besteed worden aan afwijkingen voor minder gegoede ouders (zie CZB/V/KBO/2008/222; CZB/KL/KBO/2008/225).

Contante betaling. Verzoeker heeft nog vragen bij de contante betaling van de forfaitaire schoolbijdrage en het leveren van het bewijs van betaling. Ook vraagt hij of leerkrachten (mondeling) kunnen vragen om de volgende les geld mee te brengen voor een bepaalde activiteit.

De Commissie heeft in dossier CZB/KL/KSO/2011/298 het volgende overwogen: “De Commissie gaat uit van het feit dat een contante betaling een geldige betalingswijze is. De Commissie kan erin komen dat er situaties kunnen zijn waar het vragen van een contante betaling te verantwoorden valt, bv. wanneer er een groot tijdsinterval ligt tussen de activiteit en de eerstvolgende factuur. Hierover oordelen valt onder de autonomie van de school. De Commissie meent echter dat vanuit het oogpunt van transparantie en traceerbaarheid van de aangerekende kosten het streefdoel moet zijn om zoveel mogelijk alle kosten op de schoolrekening aan te rekenen. Aldus worden ook betwistingen over beweerde maar door de school niet geregistreerde betalingen vermeden.” (zie ook: CZB/KL/KSO/2009/245b)

Toepassing. In het te beoordelen dossier worden de ouders gevraagd het bedrag van de schoolbijdrage in een gesloten omslag mee te geven of dit bedrag over te schrijven en het bewijs van overschrijving mee te geven. In de schoolagenda wordt dan op een gele sticker aangeduid of er geheel, gedeeltelijk of niet betaald werd. De Commissie meent dat de betaling van dergelijk groot bedrag het best bij overschrijving gebeurt en dat de aanduiding op een sticker in de schoolagenda of al dan niet betaald werd, een inbreuk vormt op de privacy van ouders en leerlingen.

Voor zover de activiteit waarvoor de leerkracht vraagt om geld mee te brengen, in de bijdrageregeling die bij het begin van het schooljaar aan de ouders werd meegedeeld, is opgenomen, meent de Commissie dat de werkwijze waarbij de leerkracht vraagt om geld mee te brengen wanneer de activiteit zich voordoet, verdedigbaar is, al geniet de facturatie van het bedrag haar voorkeur.

5.4.3. Verplichtingen inzake participatie.

5.4.3.1. Overleg over de bijdrageregeling.

Ter zitting stelt verwerende partij dat de vaste schoolbijdrage van €100 in de schoolraad werd afgesproken. Dat de bijdrageregeling onvoldoende informatief en transparant is houdt naar het oordeel van de Commissie ook in dat nog een grote inspanning kan en moet worden gedaan om het overleg rond het opstellen van de bijdrageregeling uit te diepen en de informatieve mogelijkheden ervan beter te benutten.

5.4.3.2. Samenstelling en werking van de schoolraad.

Verzoeker betwist dat de schoolraad nog geldig samengesteld is nu één lid ontslag zou genomen hebben. De schoolraad zou geen huishoudelijk reglement hebben en de ouders zouden op geen enkele wijze over de werking van de schoolraad geïnformeerd worden.

Verwerende partij stelt ter zitting dat de schoolraad in 2009 werd en, nu de procedure voor

nieuwe verkiezingen thans loopt, wordt verkozen en dat sinds 2009 de voorzitter van de schoolraad geen ontslag heeft ontvangen. De verslagen van de schoolraad liggen ter inzage bij de voorzitter van de schoolraad. Over het al dan niet bestaan van een huishoudelijk reglement wordt niets gezegd.

Verwerende partij heeft aannemelijk gemaakt dat de schoolraad regelmatig samengesteld is. De Commissie is van oordeel dat klacht op dat punt ongegrond is.

De Commissie wijst er op dat de decreetgever van de schoolraad een actieve informatie en communicatie over zijn werking verwacht. Op de naleving van deze verplichting is geen specifiek toezicht georganiseerd. Het behoort mede tot de verantwoordelijkheid van het schoolbestuur om een vlotte werking van de schoolraad en de doorstroming van informatie vanuit de schoolraad mogelijk te maken en te bevorderen. Ter zitting geeft verwerende partij toe dat hier verbetering mogelijk is en geeft aan de verslagen van de schoolraad in de toekomst op de website van de school te plaatsen.

Met betrekking tot het huishoudelijk reglement van de schoolraad overwoog de Commissie in dossier CZB/P/BO/2008/204 het volgende: "Dit reglement moet de basis leggen voor een correcte toepassing van het participatiedecreet en onder meer ook een regeling bevatten over het samenroepen en de frequentie van de vergaderingen, over het onderscheid tussen agendapunten voor advies en voor overleg, over de voor de leden beschikbare informatie." De Commissie vraagt dat de school tegen 1 januari 2013 een huishoudelijk reglement dat de werking van de schoolraad regelt, aan het secretariaat zou bezorgen.

5.4.3.3. Oprichten van een ouderraad.

Verzoeker vraagt de Commissie de school te willen adviseren om een volwaardige ouderraad op te richten.

Volgens artikel 45 van het participatiedecreet kan elke school een ouderraad oprichten en is de oprichting ervan verplicht wanneer ten minste tien procent van de ouders erom vraagt, voor zover dit percentage ten minste drie ouders betreft. Verwerende partij stelt geen weet te hebben van dergelijke vraag. In dat geval kan de Commissie de school slechts aanbevelen om de ouders maximaal te betrekken op de manier die zij daartoe het meest geschikt acht.

5.4.4. *De Commissie komt tot volgende beslissing:*

Basiskosten voor het organiseren van onderwijs zoals Smartschool, communicatie met de ouders, het gebruik van software en internet en van essentiële sportinfrastructuur moeten door de school zelf worden gedragen. Zij kunnen niet langer in de bijdrageregeling voorkomen.

Een bijdrageregeling moet alle normaal te verwachten uitgaven vermelden, gedifferentieerd zijn naar leerlingengroepen, onderscheid maken tussen verplichte en facultatieve uitgaven en op transparante wijze de onderscheiden uitgavenposten vermelden. Het vragen van een forfaitaire bijdrage die voor iedere leerling geldt en geen verantwoording van de kostprijs van de onderdelen bevat, beantwoordt niet aan deze vereisten

Met verwijzing naar bovenstaande overwegingen vraagt de Commissie verder nog bijzondere aandacht voor:

- het uitdiepen van het overleg in de schoolraad met betrekking tot de bijdrageregeling zodat de ouders bij het begin van het schooljaar een gedetailleerd overzicht ontvangen van de voor dat schooljaar te verwachten kosten in een bijdrageregeling die aan de vermelde vereisten beantwoordt;
- het beleid rond het gebruik en de aanrekening van fotokopieën, speciaal het opnemen in de bijdrageregeling van de eenheidsprijs per kopie alsook de globale kostprijs gebaseerd op een raming van het te verwachten aantal fotokopieën afzonderlijk gedifferentieerd naar leerlingengroepen en een interne organisatie die toelaat de feitelijke aanrekening te verantwoorden;
- een beleid dat gericht is op transparant factureren en aanrekenen van de kosten, het vermijden van onzekerheid bij het gebruik van contante betaling en dat aandacht heeft voor de privacy van leerlingen en ouders;
- de werking van de schoolraad, inzonderheid het vastleggen van werkingsregels in een huishoudelijk reglement, het naleven van de informatieplicht van de schoolleiding naar de schoolraad en anderzijds van de raad naar de ouders toe.

De Commissie nodigt de verwerende partij uit om haar mee te delen hoe zij aan de aanbevelingen van de Commissie gevolg heeft gegeven of plant te geven.

In het bijzonder verwacht de Commissie nog dat de school op het einde van dit schooljaar een afrekening maakt van de in het schooljaar gemaakte kosten waarin de ouders zo veel mogelijk de detaillering vinden die ze reeds in de bijdrageregeling mochten verwachten. De Commissie vraagt dat deze eindafrekening haar wordt voorgelegd en dat in januari 2013 aan het secretariaat van de Commissie een afschrift van het huishoudelijk reglement dat de werking van de schoolraad regelt, wordt bezorgd.

5.5. Sanctieregeling

De Commissie gaat ervan uit dat verwerende partij de aanbevelingen van de Commissie zal opvolgen en oordeelt dat er vooralsnog geen aanleiding is tot het opleggen van een sanctie.

6. BEROEP

Tegen een beslissing van de Commissie kan binnen een termijn van zestig kalenderdagen die ingaat de tweede dag na de postdatum van de betekening van deze beslissing, bij aangetekend schrijven een beroep bij de Vlaamse Regering, in de persoon van de Minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, ingesteld worden (met een afschrift aan het secretariaat van de Commissie).

Brussel, 22 oktober 2012

Marleen Broucke
Secretaris

Raf Verstegen
Voorzitter